

PLATO

Platform Opleiding, Onderwijs en
Organisatie B.V.

Universiteit Leiden

Medische- en psychosociale basiskennis voor zorgverleners in de complementaire zorg.

Eindtermen

Juli 2013

Ingeborg Tönis
Frowine den Oudendammer
PLATO/Universiteit Leiden
071 527 3418

In opdracht van: Achmea, Coöperatie VGZ, CZ, Menzis, ONVZ Zorgverzekeraar

Inhoud

1.	Inleiding.....	1
2.	Tabel A. Eindtermen Algemene Basiskennis	3
3.	Tabel B. Eindtermen Medische Basiskennis	5
4.	Tabel C. Psychosociale Basiskennis	24
5.	Rode en gele vlaggen	31
6.	Bijlage: Toelichting op niveaus van Bloom	33

1. Inleiding

Dit document bevat eindtermen voor medische- en psychosociale basiskennis voor zorgverleners werkzaam in de complementaire zorg. Deze eindtermen geven aan over welke onderwerpen deze zorgverleners kennis moeten hebben en op welk beheersingsniveau: reproductie, inzicht/ begrijpen, toepassen, analyseren, of evalueren. Informatie over de betekenis van deze niveaus is opgenomen in de bijlage.

De hier gepresenteerde eindtermen zijn ontwikkeld vanuit het perspectief cliënt/patiëntveiligheid. Ze gaan echter nadrukkelijk niet om het daadwerkelijk (in de praktijk) laten zien van handelingen en gedrag. Wél vormt het voldoen aan deze eindtermen een noodzakelijke voorwaarde voor professioneel gedrag van de zorgverlener vanuit het perspectief van patiënt/cliëntveiligheid.

Bij toekenning van de opdracht aan PLATO is afgesproken dat PLATO de eindtermen zou ontwikkelen op basis van de, op dat moment (door koepelorganisaties) bij de zorgverzekeraars aangeleverde voorstellen voor eindtermen. Daarbij is er niet voor gekozen om PLATO adviezen te laten ontwikkelen m.b.t. de didactische inbedding van de eindtermen in opleidingen.

Bij de ontwikkeling van de eindtermen hebben vier deskundigen op 2 momenten in het ontwikkelproces feedback gegeven. Na opleveren van het concept konden koepelorganisaties een reactie geven. Van de feedbackpunten die dat opleverde, is een groot aantal verwerkt.

Voor een nadere toelichting op de totstandkoming van de eindtermen en de rationale daarachter, wordt verwezen naar het document: 'Achtergrondinformatie en rationale bij eindtermen medische en psychosociale basiskennis in de complementaire zorg.' Daarin wordt tevens ingegaan op de adviserende inbreng van inhoudsdeskundigen en de keuzes die gemaakt zijn bij het verwerken van reacties van de koepelorganisaties.

Voorliggend document is 'definitief' in die zin dat in de opleidingspraktijk en bij accreditatie van opleidingen met deze eindtermen zal worden gewerkt. De eindtermen vormen echter geen statisch geheel. Aanbevolen wordt daarom de eindtermen periodiek te evalueren. Op die manier kunnen onderbouwd wijzigingen worden aangebracht en kunnen de eindtermen meegroeien met veranderingen in de context.

Opbouw en indeling van de eindtermen

De eindtermen zoals beschreven in dit document zijn als volgt opgebouwd:

A. Algemene basiskennis. Dit betreft een gemeenschappelijk deel voor alle zorgverleners over dezelfde onderwerpen en op hetzelfde niveau.

B. Medische basiskennis. Dit is bedoeld voor dat deel van de zorgverleners die vanuit het oogpunt van veiligheid meer van de medische basiskennis moeten weten. Hier zitten ook enkele meer psychosociale onderwerpen in. Het niveau waarop dit beheerst moet worden verschilt van de psychosociale basiskennis zoals beschreven onder C.

C. Psychosociale basiskennis. Dit is bedoeld voor therapeuten die in hun werk het accent leggen op psychosociale begeleiding en hulpverlening. Tot deze basiskennis behoort ook enige medische basiskennis, maar de omvang en het beheersingsniveau verschilt van de medische basiskennis zoals beschreven onder B.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

A. Algemene basiskennis	
B. Medische basiskennis	C. Psychosociale basiskennis
Medische basiskennis op hoger cognitief niveau	Psychosociale basiskennis op hoger cognitief niveau
Psychosociale basiskennis op elementair niveau	Medische basiskennis op elementair niveau

Een eindterm m.b.t. basiskennis in de complementaire zorg bestaat uit een onderwerp en een aanduiding van het niveau waarop kennis met betrekking tot dat onderwerp beheerst moet zijn. In de hierna volgende tabellen zijn de eindtermen voor A, B en C weergegeven. Daarbij is in de laatste kolom bij elk onderwerp het gewicht door middel van een cijfer 1 t/m 4 aangegeven. Deze gewichten houden het volgende in:

Gewicht 1: voor onderwerpen die op het niveau van reproductie moeten worden getoetst. Dit telt dus 1 x mee.

Gewicht 2: voor onderwerpen die op het niveau van inzicht/begrijpen tot en met analyse moeten worden getoetst.

Gewicht 3: voor onderwerpen die op het niveau van evaluatie moeten worden getoetst. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het maken van afwegingen waarvoor meerdere kennis/themagebieden met elkaar worden gecombineerd/ informatie uit verschillende bronnen nodig is.

Gewicht 4: indien een appel wordt gedaan op het signaleren van de zogenaamde rode en/of gele vlaggen en het daarbij maken van een vertaalslag naar adequaat (medisch- en /of psychosociaal handelen (vanuit het oogpunt van cliënt/patiëntveiligheid).

Bij een beperkt aantal onderwerpen is, omwille van een evenwichtige verdeling, afgeweken van dit principe. Dat is bijvoorbeeld het geval als er bij een onderwerp veel subonderwerpen op reproductieniveau liggen en deze samen te zwaar zouden gaan wegen ten opzichte van andere onderwerpen als ze allemaal afzonderlijk het gewicht '1' zouden krijgen. In die situaties is het gewicht '1' toegekend aan een cluster van subonderwerpen. Ook komt het voor dat een onderwerp een zwaarder gewicht krijgt toegekend dan sec op grond van bovenstaande richtlijn mag worden verwacht. Dit zien we bijvoorbeeld bij het laatstgenoemde onderwerp in lijst A (algemene basiskennis). Op grond van de richtlijn zou hier gewicht 2 moeten worden toegekend. Vanwege het belang van dit onderwerp te midden van het totaal, is hier gewicht 3 aan gegeven.

Het laatste onderdeel van dit document betreft een overzicht van de zogenaamde rode en gele vlaggen. Dit betreft medische (rode vlaggen) en psychosociale (gele vlaggen) signalen die moeten worden opgemerkt door zorgverleners en aanleiding moeten geven voor verwijzing naar een BIG geregistreerde zorgverlener. Bij een aantal eindtermen wordt verwezen naar deze rode en gele vlaggen.

2. Tabel A. Eindtermen Algemene Basiskennis

Dit betreft eindtermen voor alle zorgverleners in het complementaire werkveld, waarvoor bij allen hetzelfde niveau wordt verwacht.

Onderwerp	Subonderwerpen en begrippen bij onderwerp	Reproductie	Inzicht / begrijpen	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
Begripkennis	Gezondheid en ziekte Preventie Curatie Palliatie Symptomen Infectie Klachten Besmetting	x					1
	Anatomie: orgaanstelsels en ligging van de organen	x					1
	Fysiologie: definitie en basisbegrippen	x					1
	Pathologie: oorzaken van ziekte en reacties lichaam		x				2
	Definitie gezondheid volgens WHO	x					1
Diagnostisch proces binnen de geneeskunde	Theoretische onderbouwing van medisch algemeen lichamenlijk onderzoek	x					1
Reguliere medische en psychosociale behandelwijzen		x					1
Organisatie van en samenwerking binnen de Nederlandse gezondheidszorg	Schriftelijke communicatie met de reguliere en complementaire gezondheidszorg			x			2
	De sociale kaart: organisaties in (geestelijke) gezondheidszorg in NL en hun doelen.			x			2
Wetgeving en gezondheids-ethiek	Wetten in de gezondheidszorg kennen met hun doel: BIG; Klachtenwet Cliënten Zorgsector; WBP; WGBO.			x			2

Onderwerp	Subonderwerpen en begrippen bij onderwerp	Reproductie	Inzicht / begrijpen	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	(ethische) Gedragscodes		x				1
	Ethische vraagstukken en handelingsopties daarbij					x	3
	Algemene praktijkrichtlijnen			x			2
Geïntegreerde geneeskunde	Integratie tussen fysieke, psychosociale en sociale factoren.		x				2
Informatievaardigheden	Zoeken en beoordelen van informatie in voor het vakgebied relevante databases zoals: PubMed, Cochrane, ERIC, Google Scholar		x				2
	Relevantie van (wetenschappelijke) artikelen in vaktijdschriften bepalen.			x			2
Grenzen van vakgebied / eigen deskundigheid	Grenzen kennen van het vakgebied en eigen deskundigheid.					x	4
Gezondheidsgedrag van mensen	Over- en onder rapporteren van klachten. Gezondheid bevorderend en gezondheid belemmerend gedrag			x			2
Contextfactoren van invloed op welbevinden, ziekte en ziektebeleving	O.a. risicofactoren en beschermende factoren			x			3

3. Tabel B. Eindtermen Medische Basiskennis

Deze tabel bevat eindtermen voor medische basiskennis, specifiek bedoeld voor zorgverleners waarvoor het accent op het medische domein ligt. Dit komt bovenop de eindtermen die voor alle zorgverleners in het complementaire werkveld gelden (zie tabel A).

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
Meest gangbare (medische) onderzoekstechnieken		Zoals: <ul style="list-style-type: none"> ○ Laboratoriumonderzoek ○ cholesterol, ○ leverfunctie, ○ bloedsuikerregulatie ○ anemie ○ ontstekingsmarkers 	x					1
Algemene farmacologie	Farmacokinetiek	Resorptie, distributie, transformatie en excretie	x					1
	Begrippen in farmacologie	Therapeutische breedte, halfwaardetijd, klaring	x					1
	Werkingsprincipes van een geneesmiddel			x				2
	Bijwerkingen			x				2
	Interacties			x				2
	Veranderde werking van geneesmiddelen			x				2
	Hoofdgroepen Geneesmiddelen en vaccinaties	<ul style="list-style-type: none"> ○ Analgetica ○ Antibacteriële middelen ○ Antimycotica ○ Antivirale middelen ○ Antithrombotica 	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Psychofarmaca: (antipsychotica, anti-depressiva, hypnotica/anxiolytica, overige psychofarmaca. ○ Hormonale middelen ○ Antihistaminica ○ Bloeddrukregulerende medicijnen ○ Maagzuurremmers en maagbeschermers ○ Cholesterol verlagere ○ Insuline ○ Cytostatica ○ Vaccinaties 						
Cellen en weefsels	Anatomie en fysiologie	De bouw van een menselijke cel	x					1
		De functie van de celorganellen:		x				2
		transport in de menselijke cel zoals: diffusie, osmose, actief transport;		x				2
		Celdeling (mitose / meiose)		x				2
		Differentiatie van cellen in een menselijk lichaam		x				2
		De verschillende weefselgroepen	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	Pathologie symptomen, pathofysiologie, oorzaken, complicaties en medische benadering	Aangeboren en genetisch bepaalde aandoeningen Ontstekingen en infecties Kanker en tumoren		x				2
Hart en vaatstelsel	Anatomie en fysiologie	De grote en de kleine bloedsomloop		x				2
		De bouw van een slagader, haarvat en een ader;	x					1
		Anatomie en werking van het hart		x				2
		Regulering arteriële bloeddruk		x				2
		Kenmerken systolische druk, diastolische druk en polsdruk;		x				2
	Pathologie: symptomen, pathofysiologie, oorzaken, complicaties, en medische benadering:	<ul style="list-style-type: none"> ○ angina pectoris; ○ dreigend hartinfarct en hartinfarct; ○ decompensatio cordis; ○ hartritme stoornissen; ○ hypertensie en hypotensie; ○ atherosclerose; ○ claudicatio intermittens; ○ hoog cholesterol; ○ trombose en embolie; ○ varices. ○ oedeem 		x				2
Bloed- en Lymfestelsel en afweer	Anatomie en fysiologie	De functies en samenstelling van het bloed		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		De verschillende bloedgroepen en bloedtransfusieschema		x				2
		Resusantagonisme	x					1
		Hematocriet	x					
		De werking van erythrocyten	x					1
		Functie en plaats van vorming van leucocyten	x					
		Weerstand en immuniteit		x				2
		Bezinkingssnelheid	x					1
		Bloedstelping	x					
		De bouw en de werking van een lymfeklier;		x				2
		De functies van de milt;		x				
		De ligging en de functie van de thymus		x				
	Pathologie Zorgverlener is bekend met symptomen, pathofysiologie, oorzaken en medische benadering van de aandoening:	<ul style="list-style-type: none"> o vormen van anemie; o carcinomen; o leukemie; o maligne lymfoom & Hodgkin; o allergieën; o multipel myeloom; o pollinose; o anafylactische shock; o HIV en AIDS; o lupus erythematodes; o sclerodermie; o polymyositis; o polymyalgia reumatica. 		x				2
Bewegingsstelsel	Anatomie en fysiologie	Functies van het skelet;		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		Bouw van bot(typen)	x					1
		botvorming		x				2
		De drie-deling van een pijp-been;	x					1
		Benaming en indeling schedelbeenderen	x					1
		Opbouw van de wervelkolom	x					1
		Opbouw van het thoraxskelet	x					1
		Opbouw van het skelet van de schoudergordel	x					1
		Opbouw van de bekkengordel	x					1
		De beenderen van de onderste en bovenste extremiteiten	x					1
		Botverbindingen en gewrichtstypen	x					1
		Bouw en functie van onderdelen van gewrichten		x				2
		Functies van het spierstelsel;		x				2
		Bouw en functie spieren en pezen		x				2
		Ligging en functie van de grote- en kleine spiergroepen.		x				2
		de begrippen extensoren, flexoren, adductoren, abductoren, agonisten, synergisten en antagonist, contractie en spierfascie;		x				2
	Pathologie	o afwijkende standen van de wervelkolom						

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evaluëren	Gewicht
	symptomen, pathofysiologie, oorzaken, complicaties en medische benadering van:	<ul style="list-style-type: none"> ○ spieratrofie en hypertrofie. ○ polyarthritis nodosa; ○ reumatoïde arthritis; ○ acuut reuma; ○ artrose; ○ bacteriële of infectieuze reuma; ○ jicht; ○ (morbus) Bechterew; ○ rugpijn en rugaandoeningen (hernia nucleii pulposi; ziekte van Scheuermann); ○ fibromyositis; ○ tendinitis; ○ bursitis; ○ botbreuken; ○ post traumatische dystrofie ○ polyarthritis nodosa; ○ acuut trauma; ○ verzwikking, verstuiking, zwelling 		x				2
Ademhalingsstelsel	Anatomie en fysiologie	De bouw van het ademhalingsstelsel	x					1
		Functies neus- en mondademhaling		x				2
		Indeling van de longen in kwabben en segmenten	x					1
		Gaswisseling		x				2
		De ademhalings- en hulpademhalingspijnen	x					1
		Ademhalingsbewegingen	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		Principes van regulering van ademhaling		x				2
		Reflexen: hoesten, braakreflex, niezen, geeuwen, hikken en slikken.		x				2
		Begrippen: ademvolume, expiratoire reserve volume, inspiratoire reserve volume, residulucht, vitale capaciteit en totale capaciteit.		x				2
		Productieve en niet productieve hoest.		x				2
	Pathologie symptomen, pathofysiologie, oorzaken, complicaties en medische benadering van:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Symptomen bij ziekten van de luchtwegen: stridor, dyspnoe d'effort en dyspnoe de repos, Kussmaul ademhaling, hyperventilatie, Cheyne-Stokes ademhaling, cyanose (centraal en perifeer), bradypnoe, en tachypnoe ○ Afwijkingen in sputum ○ astma en COPD; ○ hyperventilatiesyndroom; ○ pneumothorax; ○ pneumonie; ○ longkanker; ○ longembolie en longinfarct; ○ sarcoïdose en Besnier Boeck. 		x				2
	Anatomie en fysiologie	Functies van de nieren;		x				2
		Ligging Bouw en functie van		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		de nieren, urineleiders en de blaas						
		Bouw en functie nefron	x					1
		Ultrafiltratie en filtratiedruk		x				2
		Terug resorptie en excretie;		x				2
		De functie van de hormonen: aldosteron, A.D.H. en renine;		x				2
		Nieren en bloeddrukregulatie		x				2
		De functie van erythropoëetine;		x				2
		De functie van de uitwendige en inwendige sluitspier		x				2
		Ontstaan en verloop mictie-reflex		x				2
		Urinebuis van de man en de vrouw	x					1
		De samenstelling van normale urine		x				2
	Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> o afwijkingen in urine samenstelling o Verschillende soorten pijnklachten bij aandoeningen van nieren en urinewegen o cystitis; o pyelonefritis; o glomerulonefritis; o nierstenen; o incontinentie; o nierinsufficiëntie en chronische nierinsufficiëntie; o terminale nierinsufficiëntie; o nefrotisch syndroom en 		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		nephritis.						
Spijsverteringsstelsel	Anatomie en fysiologie	Functies van de mondholte	x					1
		Ligging speekselklieren	x					1
		Functies en samenstelling van speeksel;		x				2
		Samenstelling van het melkgebit en volwassene gebit;	x					1
		De bouw, functie en Werking van de slokdarm, maag, dunne darm en dikke darm en alvleesklier en lever;		x				2
		Slikbeweging	x					1
		De samenstelling en functies van maagsap		x				2
		Functie van de nervus vagus;	x					1
		Wijze van ontleding van de maag		x				2
		Proces van resorptie van voedingsstoffen;		x				2
		De samenstelling en functies van alveessap		x				2
		De samenstelling van normale faeces;	x					1
		Bouw en functie van galblaas en galwegen		x				2
		De samenstelling en de belangrijkste functie van gal;	x					1
	Verloop normale bilirubine-stofwisseling;		x				2	
	Pathologie symptomen, pathofysiologie, oor-	o Prehepatische/hepatische en posthepatische icterus;						

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht	
	zaken en medische benadering van:	<ul style="list-style-type: none"> o en braakreflex o Projectiel, retentie en faecaal braken; o Afwijkingen in geur, kleur en samenstelling van braaksel en ontlasting; o carcinomen o hernia diafragmatica o ontstekingen o slokdarmklachten o ulcus pepticum o maagbloeding o maagperforatie o malabsorptie syndroom o coeliakie o ziekte van Crohn o IBS; o hemorroïden; o diarree en obstipatie; o hepatitis A en B; o galstenen; o hernia inguinalis. o voedselallergie en voedselintolerantie o diabetes type 1 en 2 o overgewicht/obesitas o non fatty acid liver disease o leverdysfunctie o diverticulitis o us ulceroscolita 		x					2
Zintuigen en sensorisch	Anatomie en fysiologie	Funcities van de huid	x					1	

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
systeem								
		Opbouw en functies lagen van de huid		x				2
		Bouw en functie: haren, nagels, zweet-, talg en melkklieren	x					1
		Eigenschappen en functies van het sensorisch systeem	x					1
		Werking smaakvorming		x				2
		De bouw van het oog	x					1
		Proces van beeldvorming		x				2
		de bouw van het oor	x					1
		Proces van geluidsvorming		x				2
		De bouw van het evenwichtsorgaan	x					1
		Proces van evenwichtsvorming		x				2
		Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> o carcinomen; o infecties van huid, mond, neus, oor en oog; o eczeem; o psoriasis; o ulcus cruris; o cataract; o glaucoom; o refractieafwijkingen; o slechthorendheid; o ziekte van Menière; o tinnitus; o Macula degeneratie. 		x			
Zenuwstelsel /neurologie	Anatomie en fysiologie	Functies van het zenuwstelsel;		x				2
		Onderdelen en functies van	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		een zenuwcel						
		Werking prikkelgeleiding en overdracht		x				2
		Typen zenuwcellen	x					1
		Bouw, functies en werking van de grote hersenen		x				2
		Bouw, functies en werking van de kleine hersenen;		x				2
		Ligging en werking van de Thalamus en de hypothalamus;		x				2
		De belangrijkste hersenzenuwen (I, II, V, VII, X);	x					1
		De ligging, bouw en functie van het ruggenmerg;		x				2
		Bouw en werking perifere zenuwstelsel (incl. Reflexen)		x				2
		Indeling en functie motorische systeem		x				2
		Ligging en functies vliezen rond het zenuwstelsel		x				2
		Functies, samenstelling, ligging van liquor cerebrospinalis;		x				2
		Bouw en locatie ventrikelsysteem van de hersenen	x					1
		Animale en het vegetatieve zenuwstelsel;		x				2
		De bloedvoorziening van de hersenen		x				2
		Bloed-hersenbarrière	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evaluëren	Gewicht
	Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> ○ carcinomen; ○ infecties; ○ Transient Ischemic Attack en Cerebrovasculair accident; ○ Bell's paralyse; ○ carpaal tunnelsyndroom; ○ perifere neuropathie; ○ syndroom van Guillain-Barré; ○ verschillende vormen van hoofdpijn; ○ epilepsie; ○ ziekte van Parkinson; ○ multiple sclerose; ○ trauma's. 	x	x				2
Hormoonstelsel	Anatomie en fysiologie	Werkingsprincipe van hormonen	x					1
		De ligging en de (hormonale) functie van de hypofyse en hypothalamus,		x				2
		De werking en de plaats van productie van mannelijke en vrouwelijke hormonen	x					1
		De ligging en functie van de schildklier(hormonen);		x				2
		De ligging en functie van de bijnieren (hormonen);		x				2
		De ligging en de bouw van de bijnieren;	x					1
		Functies hormoongroepen van de bijnierschors;		x				2
		Functies hormonen bijnier-		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		merg						
	Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> ○ diabetes mellitus; ○ hypoglycaemie en hyperglycaemie; ○ hyperthyreoïdie en hypothyreoïdie; ○ Cushing; ○ Addison; ○ hypopituitarisme; ○ hyperparathyreoïdie en hypoparathyreoïdie; ○ vitamine D deficiëntie; ○ osteoporose; ○ obesitas en metabool syndroom 		x				2
Genitaal stelsel	Anatomie en fysiologie	Menstruatiecyclus	x					1
		Primaire en de secundaire geslachtskenmerken van de man en de vrouw;	x					1
		De bouw en de functies van de eierstok en eileider;	x					1
		Bouw en functie van de baarmoeder en baarmoederwand		x				2
		Bouw en de functie van de vagina		x				2
		Bouw, de ligging en de functies van de zaadballen;		x				2
		De functie van de cellen van Sertoli en de cellen van		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		Leydig						
		De ligging en functie van de zaadblaasjes		x				2
		De bouw, de ligging en de functies van de prostaat		x				2
		Onderdelen van de penis en de werking van de zwellichamen	x					1
		De samenstelling van sperma	x					1
	Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> ○ carcinomen; ○ infecties en soa's; ○ ovariumcyste; ○ menstruatieklachten; ○ het climacterium en de menopauze; ○ mastitis; ○ Poly cysteus ovarieel syndroom ○ myoom; ○ endometriosis; ○ verzakking; ○ infertiliteit; ○ prostaatklachten; ○ erectiestoornissen; ○ zwangerschaps-klachten; ○ abortus; ○ graviditeit; ○ bekkeninstabiliteit /symfyolyse. 		x				2
Levensfase	Pathologie Pediatrie	<ul style="list-style-type: none"> ○ koorts en vlekken; ○ geslachtsafwijkingen; ○ spina bifida; ○ hydrocefalus; ○ aangeboren afwijkingen 						

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		van hart- en bloedsomloop; o pervasieve stoornissen; o pylorusstenose; o atresie / stenose in het maagdarkanaal; o congenitale hernia diafragmatica; o congenitale heupluxatie; o afwijkingen van de ledematen; o meningitis; o encefalitis; o chronische sereuze otitis media; o acute dyspneu bij kinderen; o constitutioneel eczeem; o vergiftigingen; o rode hond o waterpokken o bof o mazelen o acute lymfatische leukemie; o buikpijn o groei- en ontwikkelingsstoornissen.		x				2
	Veroudering/ sterven	Ouderdomsproblematiek;		x				2
		Dementie;		x				2
		Rouwproblematiek		x				2
Psychologie	Deelgebieden psychologie	Biologische benadering,	x					1
		Leertheoretische benadering,	x					1

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht	
		Humanistische benadering,	x					1	
		Systeem theoretische benadering	x					1	
	toegepaste (ontwikkelings) psychologie en klinische psychologie	Persoonlijkheid-ontwikkeling			x				2
		Leeftijdsmomenten en bijbehorende ontwikkelingsmomenten			x				2
		Psychopathologie en maatschappij			x				2
	Psychopathologie	DSM IV en V systeem en verschillen daartussen		x					1
		Algemene kenmerken psychopathologie		x					1
		Diagnostisch proces psychopathologie		x					
		Stoornissen: <ul style="list-style-type: none"> ○ schizofrenie en andere psychotische stoornissen; ○ stemmingsstoornissen; ○ angststoornissen; ○ somatoforme stoornissen; ○ eetstoornissen; ○ slaap/waakstoornissen; ○ persoonlijkheidsstoornissen; ○ autismespectrumstoornissen; ○ aandachts -en gedragsstoornissen; ○ verslavingsproblematiek. 			x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Aanpassingsstoornissen ○ Psycho-organische stoornissen 						
	Psychofarmaca:	<ul style="list-style-type: none"> ○ antidepressiva (de klassieke, MAO-remmers en SSRI's); ○ antipsychotica (de klassieke en de atypische); ○ stemmingsstabilisatoren (Lithium, anti-epileptica); ○ psychostimulantia (Ritalin, Concerta, Stratera); ○ Benzodiazepinen. 	x					1
	Psychiatrische behandeling	Psychotherapie in grote lijnen, psychofarmaca, cognitieve attributies, therapietrouw bij gebruik van psychofarmaca, psycho educatie.	x					1
Gespreksvaardigheden		Begrippen als: <ul style="list-style-type: none"> ○ non verbaal gedrag; ○ verbaal volgen; ○ gebruik stiltes; ○ samenvatten; ○ feedback; ○ doorvragen; ○ reflecteren; ○ concretiseren; ○ interpretatie; ○ confrontatie; ○ eigen voorbeelden geven; ○ terugkoppelen naar doelen; 		x				2

Onderwerp	Subthema's bij onderwerp	Hierbij gaat het om de volgende begrippen:	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
		<ul style="list-style-type: none"> ○ situatie verduidelijken; ○ afsluiten van gesprek. 						
Therapeutische basisvaardigheden		Begrippen als: <ul style="list-style-type: none"> ○ empathie; ○ congruentie; ○ onvoorwaardelijke acceptatie; ○ attitude van de therapeut. 		x				2
Medische en psychosociale signalen opmerken die (mogelijk) aanleiding geven voor verwijzing naar een BIG geregistreerde zorgverlener, en daarnaar handelen	Medische en psychosociale signalen (zie rode en gele vlaggen zie H5).						x	4

4. Tabel C. Psychosociale Basiskennis

Dit betreft eindtermen die voor zorgverleners in het psychosociale vakgebied tot de basiskennis wordt gerekend. Dit komt bovenop de eindtermen die voor alle zorgverleners in het complementaire werkveld gelden (tabel A).

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
Deelgebieden van psychologie	Biologische benadering		x				1
	Leertheoretische benadering		x				2
	Humanistische benadering		x				1
	Systeem theoretische benadering		x				1
Toegepaste (ontwikkelings)psychologie en klinische psychologie	persoonlijkheidsontwikkeling			x			2
	leeftijdswakken en bijbehorende ontwikkelingstaken			x			2
	Psychopathologie en maatschappij			x			2
	Veroudering/sterven : ouderdomsproblematiek; dementie; rouwproblematiek.			x			2
Gespreksvaardigheden	M.b.t.: non verbaal gedrag; verbaal volgen; gebruik stiltes; samenvatten; feedback; doorvragen; reflecteren concretiseren; interpretatie; confrontatie;			x	x		2

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	eigen voorbeelden geven; terugkoppelen naar doelen; situatie verduidelijken; afsluiten van gesprek.						
Therapeutische basisvaardigheden	M.b.t: Empathie; Congruentie; onvoorwaardelijke acceptatie; attitude van de therapeut.			x			2
Psychopathologie en herkennen van risico dragende situaties voor cliënt	Algemene kenmerken psychopathologie	x					1
	Risico dragende situaties als: seksueel misbruik, verwaarlozing, mishandeling, onderdrukking, werken met gevaarlijke stoffen, druggebruik					x	3
	Diagnostisch proces binnen psychiatrie	x					1
	structuur en gebruik van DSM IV en -V en de verschillen tussen beiden.	x					1
	Voor- en nadelen DSM-V en consequenties professioneel handelen.			x			2
	Stoornissen: o schizofrenie en andere psychotische stoornissen; o stemmingsstoornissen o angststoornissen o dissociatieve stoornissen o somatoforme stoornissen			x			4

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	<ul style="list-style-type: none"> ○ eetstoornissen ○ seksuele stoornissen en gender identiteitsstoornissen ○ slaapstoornissen ○ stoornissen in de impulscontrole ○ persoonlijkheidsstoornissen ○ aanpassingsstoornissen ○ autismespectrumstoornissen ○ aandachts- en gedragsstoornissen ○ verslavingsproblematiek ○ psycho-organische stoornissen 						
Psychiatrische behandeling	Psychotherapie in grote lijnen Psychofarmaca, Therapietrouw bij gebruik van psychofarmaca. Psycho-educatie	x					1
Psychofarmaca en (bij)werkingen daarvan	Benzodiazepinen Antidepressiva Antipsychotica Stemmingsstabilisatoren Psychostimulantia		x				2
	Motiveren tot gebruik (Bij)werkingen kennen en hierover informatie opzoeken			x			2
Gebruik vragenlijsten	Typen (screeninglijsten voor UHR, depressie, angst, ADHD,			x			2

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	ASS etc. en gebruik daarvan.						
Basisvaardigheden m.b.t. Cognitieve edragstherapie (CGT)	Eenvoudige functie analyses en betekenis analyses, cognitieve technieken.			x			2
Algemene farmacologie	Farmacokinethiek: respportie; disributie; transformatie en excretie.	x					1
	Begrippen in farmacologie: therapeutische breedte, halfwaardetijd, klaring	x					1
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Werkingprincipes van een geneesmiddel ○ Bijwerkingen en interacties ○ Veranderde werking van geneesmiddelen 	x	x				2
	Hoofdgroepen geneesmiddelen en vaccinaties: <ul style="list-style-type: none"> ○ analgetica ○ antibacteriële middelen ○ antimyotica ○ antivirale middelen ○ antithrombotica ○ psychofarmaca: (antipsychotica, anti-depressiva, hypnotica/anxiolytica, overige psychofarmaca. ○ hormonale middelen ○ antihistaminica ○ bloeddrukregulerende medicijnen 	x					2

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	<ul style="list-style-type: none"> ○ maagzuurremmers en maagbeschermers ○ cholesterol verlagers ○ Insuline ○ cytostatica ○ vaccinaties 						
Ademhalingsstelsel	Bouw en functie van de luchtwegen	x					1
	Gaswisseling	x					1
	Regulatie van de ademhaling	x					1
Pathologie	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hyperventilatiesyndroom; ○ Symptomen bij ziekten van de luchtwegen: stridor, dyspnoe d'effort en dyspnoe de repos, Kussmaul ademhaling, hyperventilatie, Cheyne-Stokes ademhaling, cyanose (centraal en perifere), bradypnoe, en tachypnoe. 		x				2
Zenuwstelsel /neurologie	Algemene functies zenuwstelsel	x					1
	Bouw en ligging: centrale zenuwstelsel en perifere zenuwstelsel.	x					1
	Functie animale zenuwstelsel en vegetatieve zenuwstelsel	x					1
	Zenuwweefsel	x					1
	Prikkelgeleiding en overdracht: Neurotransmitters	x					1

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	Netwerkvorming Plasticiteit zenuwweefsel						
	Bouw en functies van het centrale zenuwstelsel Grote hersenen Tussenhersenen: thalamus en hypothalamus Hersenstam Kleine hersenen ruggenmerg	x					1
	Bouw en functies van perifere zenuwstelsel (incl. Reflexen)	x					1
Pathologie	Verschillende vormen van hoofdpijn Epilepsie Ziekte van Parkinson Multiple sclerose Trauma's Transient Ischemic Attack en Cerebrovasculair accident	x					
Leren, geheugen, denken en intelligentie	Verschillende leervormen	x					1
	Functie en werking van het geheugen						1
	Problemen met het geheugen	x	x				2
	Vormen van denkprocessen	x					1
	IQ testen: toepassing en betekenis	x					1
Genitaal stelsel	De werking en de plaats van productie van de volgende hormonen bij de man: FSH, LH en testosteron.	x					1

Onderwerpen	Sub-Onderwerpen en begrippen	Reproductie	Begrijpen / Inzicht	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Gewicht
	De werking en de plaats van productie van de volgende hormonen bij de vrouw: oestron, progesteron, FSH en LH.	x					1
	Wat er tijdens een menstruele cyclus gebeurt in de hypofyse, de eierstok en de baarmoeder;	x					1
	Het climacterium en de menopauze.	x					1
Hormonaal stelsel Anatomie en fysiologie	<ul style="list-style-type: none"> ○ Epifyse ○ Hypofyse ○ Schildklier ○ Bijschildklieren ○ Pancreas ○ Bijniere ○ Vrouwelijke en mannelijke geslachtsklieren 						2
Pathologie	Diabetes Mellitus		x				2
	Hypofunctie en hyperfunctie van de endocriene klieren en daaraan gekoppelde ziekten		x				2
Medische en psychosociale signalen opmerken die (mogelijk) aanleiding geven voor verwijzing naar een BIG geregistreerde zorgverlener, en daarnaar handelen	Medische en psychosociale signalen (zie rode en gele vlaggen zie H5).					x	4

5. Rode en gele vlaggen

Rode en gele vlaggen betreffen respectievelijk medische- en psychosociale signalen die door zorgverleners moeten worden opgemerkt en die aanleiding moeten geven voor verwijzing naar een BIG geregistreerde zorgverlener.

Het kunnen signaleren van de betreffende symptomen en op grond daarvan adequate beslissingen nemen is tevens opgenomen als aparte eindterm bij medische basiskennis (tabel B) en psychosociale basiskennis (tabel C). Daarbij moet worden opgemerkt dat deze signalen in de praktijk niet op zich zelf staan. Dan gaat het vaak om combinaties van symptomen. Het overzicht voorziet ook niet in het kunnen plaatsen van een klacht in een context van de bredere conditie van een cliënt en omgevingsfactoren die een rol kunnen spelen. Het is nadrukkelijk wel de bedoeling om hier in opleiding en toetsing aandacht aan te besteden. Bovendien is deze lijst niet extensief en is aanvulling op basis van ervaring met deze lijst en evidence wenselijk. Het zou daarom zinvol zijn om in het kader van de directe toegang tot de complementaire zorg de rode- en gele vlaggen systematiek nader uit te werken. Hierbij zou de systematiek zoals gehanteerd bij fysiotherapeuten als voorbeeld kunnen dienen.

Rode vlaggen

☐ hyperhydrosis
☐ hartkloppingen waarbij de hartslag irregulair en inequaal is (tijdsinterval tussen de slagen wisselt steeds en harde slagen / zachtere slagen wisselen elkaar af)
☐ wanneer iemand in rust een hartslag heeft van meer dan honderd slagen per minuut
☐ krampachtige spierpijnen over de borstkas
☐ acute schouderpijn (vnl. links) met zweten
☐ pijn in één arm, eventueel met bleek zien, zweten en een klamme huid
☐ acute dyspnoe
☐ hemoptoë
☐ braken en diarree in het algemeen, in de zwangerschap en bij zuigelingen en jonge kinderen
☐ obstipatie zonder duidelijke oorzaak
☐ (nieuw of oud) bloed bij de ontlasting
☐ gewichtsverlies
☐ acute (nieuwe) buikpijn in het algemeen en in het bijzonder bij kinderen
☐ herhaalde buikklachten
☐ algehele zwelling van het buikgebied
☐ pijn in de onderbuik bij vrouwen
☐ mogelijke gezondheidsrisico's van dysfagie
☐ een onverklaarbare droge mond
☐ een pijnlijke en/of stijve nek
☐ gezwollen enkel aan één zijde en gezwollen enkels aan beide zijden
☐ zwellingen in de nek bij zuigelingen en kinderen
☐ loopproblemen (mank lopen, kreupel zijn, pijn bij lopen en niet willen lopen) bij kinderen
☐ plotselinge duizeligheid en/of flauwte
☐ tintelingen en/of tastverlies
☐ tremoren
☐ pijn in het gezicht
☐ afasie

☐ een acute visus stoornis
☐ pijn in en/of rondom het oog
☐ onverklaarbare heesheid en stemverlies
☐ rugpijn eventueel met uitstralingspijn(been)
☐ hematurie
☐ post-menopauzaal bloedverlies bij vrouwen
☐ paarse verkleuring van de huid bij kinderen
☐ zwellingen onder de huid
☐ bewustzijnsveranderingen
☐ onverklaarbaar veel dorst
☐ onverklaarbaar heel veel plassen
☐ pijn op de borst
☐ onbegrepen moeheid
☐ onbegrepen koorts

Gele vlaggen

☐ zeer somber en lusteloos gedrag
☐ waanbeelden wanen/hallucinaties
☐ angsten
☐ slaap / waakstoornissen
☐ verwardheid
☐ hallucinaties
☐ UHR-psychose symptomen (moeite met het contact, vreemde gedachtegangen)
☐ agressie en impulscontrole leidend tot problemen in de dagelijkse omgang
☐ chaos: moeite met plannen, komt afspraken niet na
☐ levensbedreigende doodswens
☐ hulpverlener snapt patiënt niet

6. Bijlage: Toelichting op niveaus van Bloom

Voor de toelichting op de onderscheiden kennisniveaus, gebruiken we een bestaande checklist van de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO): http://cursuscurriculumontwerp.slo.nl/toolkit/Checklist__taxonomie_van_Bloom_.docx/

Checklist 'taxonomie van Bloom (SLO)'

Toelichting

Een van de meest gebruikte manier om verschillende kennisniveaus in te delen, is op basis van de taxonomie van Bloom. Deze is tussen 1948 en 1956 ontwikkeld door de onderwijspsycholoog Benjamin Bloom, als algemeen model voor de doelstellingen van het leerproces. De taxonomie onderscheidt verschillende niveaus, oplopend in moeilijkheidsgraad:

- kennis reproductie
- inzicht
- toepassing
- analyse
- creatie/synthese
- evaluatie

Onderstaand schema ordent deze niveaus in toenemende moeilijkheid. Het schema op de volgende pagina beschrijft wat de leerling bij dergelijke niveaus moet doen en wat hij aan vragen en eindopdrachten zou kunnen verwachten. De taxonomie biedt uitkomst bij het [formuleren van leerdoelen en het vaststellen van het beheersingsniveau](#). Het helpt allereerst bij het bepalen van het beoogde eindgedrag in algemene zin (kennis reproduceren, inzicht hebben in, toepassen, analyseren, creëren of evalueren). Van daaruit kan de taxonomie inspiratie bieden bij het vaststellen van wat de leerling moet doen (schema, kolom 3) en welke vraagtypen de leerling moet beheersen (kolom 4).

In kolom 3 staan geschikte handelingswerkwoorden die gebruikt kunnen worden bij het formuleren van leerdoelen. Afhankelijk van het gekozen eindgedrag en afhankelijk van wat de leerling moet doen, zal het vraagtype verschillen. Als bijvoorbeeld wordt volstaan met het reproduceren van kennis (woordjes, formules, jaartallen, et cetera) dan is de vraagstelling anders dan wanneer leerlingen eerder verworven kennis moet toepassen in een nieuwe situatie. Ter illustratie:

niveau/beoogd eindgedrag	wat de leerling doorgaans moet doen	voorbeeldvragen
kennis reproduceren	dingen beschrijven	<i>Wat is een tachograaf en hoe wordt die gebruikt?</i>

Op basis hiervan kan het volgende leerdoel worden geformuleerd: *De leerling kan beschrijven wat een tachograaf is en hoe een tachograaf wordt gebruikt.*

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
reproducen	Een kennisvraag vraagt naar parate objectieve kennis.	feiten of gebeurtenissen reproducteren	<i>In welke landen is op 1-1-2002 de euro ingevoerd?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een "spiekbriefje" • een tabel • een lijst met belangrijke gebeurtenissen • een feitenoverzicht • een tijdsbalk • een kaart • een schema of mindmap • een woordenlijst • een begrippenlijst met omschrijvingen • een quiz met feitenvragen
		noemen of opsommen	<i>Wat zijn de belangrijkste bodemschatten in Zuid-Afrika?</i>	
		een begrip definiëren	<i>Wat verstaan we onder "werkloosheid"?</i>	
		dingen beschrijven	<i>Wat is een tachograaf en hoe wordt die gebruikt?</i>	
		feitelijke verbanden leggen	<i>Wie was Albert Einstein en wat was zijn betekenis voor de Natuurkunde?</i>	
dingen herkennen, aanwijzen, onderstrepen, aankruisen	<i>Waar zitten de nieren?</i>			
inzicht hebben in	Over inzichtvragen moet je meestal even nadenken: je moet eerder verworven kennis en inzichten aanboren en in eigen woorden omschrijven, samenvatten, uitleggen of toelichten.	selecteren en samenvatten	<i>Welke geografische factoren zijn van invloed op de economische positie van Rotterdam?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een samenvatting • een lijst met belangrijke gebeurtenissen • een tijdbalk • een grafische voorstelling van zaken • een stroomschema • een tabel met oorzaak- gevolg of overeenkomsten - verschillen • een quiz met doordenkvragen
		een verklaring, bewijs of onderbouwing geven	<i>Hoe kwam Hitler aan de macht?</i>	
		in eigen woorden weergeven	<i>Hoe planten spinnen zich voort?</i>	
		in een tekening of schema weergeven	<i>Hoe zit de menselijke bloedsomloop in elkaar?</i>	
gevolgen voorspellen	<i>Wat gebeurt er met de werkloosheid als de inflatie stijgt?</i>			

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
		voorbeelden geven	<i>Geef een voorbeeld van een understatement.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een werkstuk • een model waarmee je uitlegt hoe iets werkt • een handleiding • een spel waarin ideeën van het te bestuderen object naar voren komen • een presentatie • een demonstratie • een voorstelling • een poster • een expositie
		uitleggen	<i>Wat bedoelde Hamlet toen hij zei "To be or not to be, that is the question?"</i>	
		grote lijnen aangeven	<i>Hoe is het Koninkrijk der Nederlanden ontstaan?</i>	
		beschrijven	<i>Wat is het periodiek systeem der elementen?</i>	
		verschillen en overeenkomsten aangeven	<i>Hoe zou een regeerakkoord tussen socialisten en liberalen eruit kunnen zien?</i>	
toepassen	Bij toepassingsvragen moet je eerder verworven kennis en inzichten in een nieuwe situatie gebruiken om een probleem op te lossen.	een plan van aanpak uitlijnen	<i>Hoe zou de regering van Italië de werkloosheid kunnen bestrijden?</i>	
oplossingen voorstellen	<i>Hoe kunnen we het fileprobleem oplossen?</i>			
een hypothese opstellen, een test of experiment uitvoeren	<i>Waarom bloeit een hortensia in de ene tuin blauw en in de andere roze?</i>			
aantonen dat	<i>Bewijs dat er niet een grootst priemgetal is.</i>			

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
		laten zien hoe	<i>Hoe kun je een computer gebruiken bij het leren?</i>	
		een probleemsituatie met kennis van zaken aanpakken	<i>Hoe zou je eerste hulp verlenen aan dit slachtoffer met ademhalingsproblemen?</i>	
		concrete gevallen toetsen aan abstracte definities	<i>Welke landen zijn volgens deze definitie socialistisch?</i>	
		een opgave oplossen of berekening maken	<i>Wat is de snelheid waarmee een kogel van 1 kg de grond raakt als die op aarde op 1 meter hoogte wordt losgelaten en je de luchtwrijving mag verwaarlozen?</i>	
analyseren	Bij een analysevraag moet je een ingewikkeld probleem zien te vereenvoudigen om er met jouw kennis en inzicht vat op te krijgen. Je ontleedt het bijvoorbeeld in deelproblemen, herleidt het tot een patroon of een onderliggend probleem, of concentreert je op relevante aspecten, zoals belangrijke kenmerken, oorzaken of gevolgen. Een analysevraag vergt doorgaans kritische en gedegen (voor)onderzoek.	in delen splitsen	<i>Welke milieurisico's brengt een kerncentrale met zich mee?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een onderzoeksverslag • een beschouwing • een overzicht waarin de kritische stappen worden weergegeven • een grafische voorstelling • een vragenlijst om aan informatie te komen • een checklist • een tabel • een documentaire
		patronen beschrijven	<i>Welke oorzaken kun je na het bestuderen van de Russische en Amerikaanse revoluties aangeven voor het ontstaan van revoluties?</i>	
		bewijzen voor conclusies aangeven	<i>Onderbouw of weerleg de volgende stelling: de perceptie van de kwaliteit van de gezondheidszorg door het publiek, stemt niet overeen met de objectieve kwaliteit.</i>	

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
		classificeren	<i>Is milieuvervuiling primair een technisch, economisch of politiek probleem?</i>	
		onderzoeken	<i>Heeft het regeringsbeleid in de periode 2002-2004 wezenlijk bijgedragen aan het drastisch reduceren van de werkloosheid in die periode?</i>	
		vergelijken	<i>Vergelijk deze cursus "Actief Leren" met de adviezen van de studentepsychologen van de Universiteit Leiden.</i>	
creëren (synthese)	Creatievragen zijn erop gericht met je kennis en inzicht nieuwe ideeën, producten of zienswijzen tot stand te brengen. Dat vergt creativiteit. Bij synthesevragen zijn uiteenlopende antwoorden mogelijk.	ontwerpen	<i>Ontwerp de ideale stad.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een kunstwerk • een film of video • een toneelstuk of cabaret • een lied of compositie • een krant of site • een omslag voor een cd, boek, tijdschrift, • een spel of simulatie • een creatief essay • een PowerPointpresentatie
		scheppen	<i>Schrijf een toneelstuk dat jouw leven weergeeft.</i>	
		samenstellen	<i>Schrijf een regeerakkoord op basis van je eigen politieke overtuigingen, als je 50/50 moet samenwerken met een andere politieke partij.</i>	
		schrijven	<i>Schrijf een artikel voor een zaterdagkrant over jouw oplossing voor het fileprobleem.</i>	

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
		ontwikkelen	<i>Ontwikkel een computersimulatie waarmee je de oplossing van een derdegraads vergelijking kunt benaderen.</i>	
		voorspellen en extrapoleren	<i>Wat zou er gebeuren als het gebruik van soft drugs zou worden verboden?</i>	
		kennis op verschillende terreinen combineren	<i>Wat zijn de potentiële economische gevolgen van de uitbraak van een ernstige ziekte in de veehouderij?</i>	
evalueren	Een evaluatievraag vraagt naar een beargumenteerd oordeel en standpunt. Bij een evaluatie-vraag verantwoord je een handelwijze, bepaal je de waarde van iets of iemand; je kiest uit verschillende mogelijkheden de beste oplossing voor een probleem, je beoordeelt een kunstwerk of je ontwikkelt en verdedigt een eigen mening.	concluderen	<i>Zou de oorspronkelijke evolutietheorie van Darwin naar hedendaagse maatstaven stand houden?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • een betoog • een overredende toespraak • een bijdrage aan een debat • een lijstje met criteria waarmee je je werk kunt beoordelen. • een oordeel of vonnis • een advies
		beargumenteren	<i>Is het huidige economische systeem in Nederland het definitieve systeem?</i>	
		waarde aangeven	<i>Wie is de beste parlementarier - en waarom?</i>	

niveau/ beoogd eindgedrag	omschrijving	wat de leerling doorgaans moet doen bij dit niveau	voorbeeldvragen bij dit niveau	wat de leerling zou kunnen maken bij dit niveau
	Evaluatievragen doen een beroep op kennis en inzicht, maar ook op persoonlijke overtuigingen en zijn dus op uiteenlopende manieren te beantwoorden.	bekritisieren kiezen en de keuze verantwoordwoorden besluiten	<i>Wat zijn de zwakke punten van de troonrede van dit jaar?</i> <i>Zou invoering van de doodstraf een goede zaak zijn?</i> <i>Hoeveel maanden celstraf zou je geven aan iemand die schuldig is aan een verkeersongeval met dodelijke afloop?</i>	

Gebruikte literatuur

Valcke, M. (2010). *Onderwijskunde als ontwerpwetenschap. een inleiding voor ontwikkelaars van instructie en voor toekomstige leerkrachten.* Gent: Academia Press.